УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 2979/1 од 2. 11. 2018. године образована је Комисија за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је Светлана Стругаревић, мастер пријавила под насловом:

Астрономска терминологија и домашај арапске астрономије у Трактату о фиксним звездама (Ṣuwar al-kawākib aṯ-ṯābita) Абдурахмана Суфија уз превод дела на српски језик

- Др Анђелка Митровић, редовни професор; Оријентална филологија; 22. 05. 2006, Филолошки факултет, Београд
- Др Драгана Ђорђевић, доцент; Арабистика, 28. 4. 2015, Филолошки факултет, Београд
- Др Енвер Ујкановић, научни сарадник; Арабистика;-------- Историјски архив „Рас“

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТ

Светлана Стругаревић рођена је 26. јуна 1990. године у Ивањици, где је завршила основну школу и опште одељење Гимназије Године 2013. завршила је основне студије на Катедру за оријенталистику Филолошког факултета Универзитета у Београду – Група за арапски језик, књижевност и култура (просечна оцена 9,67). На истом Факултету, 2014. године, кандидаткиња је завршила и дипломске академске студије – мастер, одбранивши рад *Џамије из прошлости Београда* (просечна оцена 10,00). Школске 2014/2015. године уписала се на докторске академске студије, на студентски програм Језик, књижевност, култура – модул Култура., а тему за израду докторске дисертације пријавила је 31. 8. 2018. године.
Била је стипендисткиња *Фонда за младе таленте* за школску 2012/2013. и 2013/2014. годину, а од 2015. до јула 2018. године је била стипендисткиња Министарства просвете, науке и технолошког развоја и укључена је на пројекат *Српска нација – интегративни и дезинтегративни процеси* на Филозофском факултету. Поред научног рада, Светлана Стругаревић се бави превођењем романа и монографија са енглеског, шпанског и немачког језика за издавачке куће БДР и Вулкан из Београда и калиграфијом.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

- Стругаревић, С. и Миљковић, Е. (2015). Београд између оријенталног шехера и модерног европског града: запажања Феликса Каница приликом посете средином 19. века. *Феликс Каниц на централном Балкану – 150 година истраживања у Нишу.* Ниш: Издавачки центар Универзитета у Нишу – Филозофски факултет, 171-192.
  (иссн: 978-86-7379-386-3, исбн: 978-86-7379-386-3)
- Стругаревић, С. (2017). Номенклатура и иконографија звезда и сазвежђа у арабљанској традицији и оријентализација класичне хеленистичке астрономије. *Анали Филолошког факултета, књига XXIX, свеска II, 177-192*.
  (иссн: 0522-8468, удк: 524.8, ДОИ: https://doi.org/10.18485/analiff.2017.29.2.11)

- Strugarević, S. & Miljković, E. (2015). The Bridge Between Old and New: The Serbian Society in the First Century of the Ottoman Rule (Eski İle Yeni Arasindaki Köprü: Osmanlı Yönetiminin İlk Yüzyılında Sırp Toplumu). *Studies of the Ottoman Domain, vol. 5, no. 9*, 18-38.
  (issn: 2147-5210, doi: 10.19039/sotod.2015914106, isbn: 2147-5210)
- Strugarević, S. (2017). Traktat o nepokretnim ili fiksiranim zvijezdama od Abdurahmana Sufije. *Živa baština – časopis za filozofiju i gnozu, III, 8*, 112-123.
  (issn: 2303-0799, isbn: 2303-0799)

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ЗА РАД НА ДИСЕРТАЦИЈИ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, Комисија сматра да кандидат ма Светлана Стругаревић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена др Анђелка Митровић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, на Катедри за оријенталистику
Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација.

1. (са Д. Танасковићем), *Граматика арапског језика*, Београд : Завод за уџбенике, 2011;

2. „Граматичка терминологија у нашим уџбеницима оријенталних језика“ / *Уџбеник у Настави страних језика*, Подгорица : Никшић : Универзитет Црне Горе : Филозофски факултет, 2003, 109-134;
3. „Мултудисциплинарност у настави арапског језика“ / Мултудисциплинарност у настави језика и књижевности: зборник радова, Подгорица : Никшић : Универзитет Црне Горе : Филозофски факултет, 2008, 213-228;
4. „Нови приступи у настави граматике и њихов ехо у лингвистичкој арабистици“ / *Истоци и Утоци*, Београд : Филолошки факултет, 2009, 107-124;
5. „Место контрастивне анализе у лингвистичкој арабистици“ / *Контрастивна проучавања српског језика: Правци и резултати*, Београд : САНУ – Одељење језика и књижњвности, 2010, 191-217;
6. „Транскрипција и адаптација имена и назива из арапског језика у српском“ / *Научни састанак слависта у Вукове дане: Зборник радова*, Београд : Филолошки факултет, 2011, 59-71.

Комисија сматра да др Анђелка Митровић, редовни професор, радовима о арапском језику и *Граматиком арапског језика* испуњава све услове за ментора докторске дисертације о астрономској терминологији у арапском језику.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

ОЦЕНА:

1. **Формулација назива тезе**

Комисија закључује да је радни наслов тезе *Астрономска терминологија и домашај арапске астрономије у Трактату о фиксним звездама (*Ṣuwar al-kawākib aṯ-ṯābita*) Абдурахмана Суфија уз превод дела на српски језик* потпуно прикладан и да на прави начин репрезентује суштину предложене теме.

2. Предмета (проблема) истраживања

Опис теме:

Предмет истраживања докторске дисертација коју је предложила кандидаткиња Светлана Стругаревић јесте детаљна анализа корписа астрономске терминологије насталог ексцерпцијом термина из дела насловљеног: *Трактату о фиксним звездама (*Ṣuwar al-kawākib a*t̲*-*t̲*ābita*)* Абдурахмана Суфија (10. век).

Астрономија је била једна од најцењенијих и најразвијенијих природних наука код древних блискоисточних народа, настала и развијана највише због потребе за оријентацијом током путовања копном, углавном пустињом, и морем, као и због астролошке праксе. Код Арапа, који су баштиници тог наслеђа, научна астрономија није постојала пре појаве ислама. Она се васпоставља почетком 9. века, а у 16. веке досеже своју пуну зрелост и признање. Посебан значај имала је при утврђивању тачног времена за молитву, положаја Меке, односно кибле, као и за израду лунарног календара. Током тих осам векова деловала је огромна плејада научника који су се бавили практичном и теоријском астрономијом, написане су бројне књиге, деловале опсерваторије, објављена многобројна открића.

У арапском свету проблем терминологије везане за различите природне науке, укључујући ту и астрономију, особито је актуалан је од 19. века. Њиме се од педесетих година 20. века, и теоријски и практично, врло интензивно баве академије за арапски језик у Каиру, Дамаску, Багдаду, Аману и другим арапским престоницама, као и Координациони биро за арабизацију у Рабату. Поменуте институције нарочиту пажњу поклањају састављању билингвалних или вишелингвалних терминолошких речника из различитих наука и различитог обима, као и стварању термина. Последњих деценија проблему терминологије се поклања врло велика пажња и у евопској арабистици.

Полазећи од свега тога, ма Светлана Стругаревић ће се бавити низом ужих и ширих питања значајних за две поменуте области, као што су: представљање астрономије и њених резултата код Арапа, представљање самог дела – *Трактата о фиксним звездама* и његовог аутора, затим, уводне опште теоријске теме везане за терминологију и терминосистеме уопште, сажет преглед истраживања ове области у арапском свету, утврђивање начина и поступака творбе термина уопште, затим структурна и теметска организација астрономске лексике, констатовање позајмљеница у арапском астрономском термино-систему, одређивање статуса овог теримолошког слоја у стандардном арапском језику.

Да би на прави начин представила дело *Трактата о фиксним звездама,* ма С. Стругаревић је назначила да ће полазна тачка њених истраживања бити биобиблиографски подаци о Абдурахману Суфију, персијском астроному из 10. века који је провео живот у научном раду и служби династији Бујида. Оставио је за собом бројна дела и научна открића и достигнућа из области астрономије и сродних наука. У области практичне астрономије, Суфи је идентификовао Велики Магеланов облак, неправилну галаксију, која се види из Јемена, а Европљанима је била непозната све до 16. века и Магелановог путовања. На основу посматрања галаксије Андромеда из 964. године описао ју је као „мали облак“. Описивао је нагнутост еклиптике и кретање Сунца на основу својих посматрања, писао о астролабима и њиховим функцијама и бавио се израдом небеских глобуса. Његова дела из области астрономије, астрологије, математике и физике, која је кандидаткиња побројала у пријави, скренула су на Суфија значајнију пажњу од 13. века, након појаве превода на латински и шпански. Најзначајније и најпознатије међу њима је *Kitāb Ṣuwar al-Kawākib a*t̲*-T̲ābita*, „Књига слика непокретних небеских тела“ или „Књига о сазвежђима“, трактат о сазвежђима из 964. године, чији

оригинални рукопис, нажалост, није сачуван. Данас се зна за 35 рукописа, који потичу из различитих периода и различитог су квалитета, стила и читљивости. Најстарији је из 1009. године и налази се у Великој Британији. О самом називу дела и астрономским терминима употребљеним у њему ма С. Стругаревић каже: „Оригинално име Суфијеве књиге је *Ṣuwar al-kawākib aṯ-ṯamānija wa-l-arba'īn* што значи 'слике 48 сазвежђа', али је много познатија као *Књига о фиксним звездама* или *Књига о звездама стајачицама*. Термин 'звезде стајачице' или 'фиксне звезде' се односи на звезде које су 'фиксиране' на небеској сфери која ротира око Земље. 'Звезде кретачице' је термин који означава планете".

Суфијев трактат се састоји од опширног уводног дела и главног текста у коме је аутор дао детаљан опис и илустрације 48 сазвежђа. Увод дела, поред осталог садржи и критику стања у науци, као и критику Птолемејевог *Алмагеста* на који се Суфи ослања у свом раду. У централом делу трактата описана су и обрађена сазвежђа, у засебним поглављима која се обично деле на 21 сазвежђе северне хемисфере, 12 сазвежђа зодијака и 15 сазвежђа јужне хемисфере. При томе је дата двострука номенклатура и наведена сва имена под којима је познато одређено сазвежђе, што представља значајан извор за формирање корпуса астрономске терминологије. Термини из класичне грчке номенклатуре су превођени на арапски језик, неки описно, а неки одређеним системон транскрипције. Кад је реч о астрономском терминолошком систему, Суфи се посебно задржао на двосмисленим називима и типичним грешкама при њиховом превођењу. На крају поглавља налазе се звездане табеле са назначеним унутрашњим и спољашњим звездама, а за сваку звезду је унет број у сазвежђу, дат је кратак опис њене позиције на фигури која представља сазвежђе, затим подаци ком хороскопском знаку, којој хемисфери и магнитуди припада, као и координате небеске ширине и дужине у степенима и минутима.

Упркос грешкама које су каснији астрономи откривали, Суфијев *Трактат о сазвежђима* представља значајну јединицу у библиографији астрономских студија и радова, односно значајан извор астрономске терминологије. На основу термина извађених из њега, С. Стругаревић ће направити речник релевантних термина, на основу кога ће бити могуће различите врсте анализе, и то – са са становишта творбених образаца као терминогених средстава у арапском језику, као и продуктивности творбених средстава (деривација, композиција, калкирање, адаптација, семантичко позајмљивање...); анализа на дијахронијској и синхронијској равни, уз посебан осврта на присутност прикупљених термина у општим и специјализованим речницима.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Кандидаткиња је приложила веома обимну и детаљну библиографију радова релевантних за истраживање, из области филологије, природних наука, посебно астрономије, лингвистичке арабистике, терминологије, лексикографије..., која сведочи о озбиљности кандидаткињиног приступа научно-истраживаћком раду.

Aguilar, M. A. (2001). Notas sobre la astronomía de herencia árabe en Occidente, *DYNAMIS. Acta Hisp. Med. Sci. Hist. Illus, 21*, 257-267.

Alaburić, J. (1996). Terminološki aspekti prevođenja naučnih tekstova. *Standardizacija terminologije*, Beograd, SANU, 77-81.

Al-Battani. (2015). *Famousscientists.org.*

Allen, R. H. (1899). *Star Names: Their Lore and Meaning*. New York: G. E. Stechert.

Akbari, M. (2011). A study of a Little Known Astronomer in the Late Islamic Period: a Study of Qasim cAli AI-Qayini's. In T. Nakamura, O. Wayne, M. Sôma, & R. Strom, *Mapping the Oriental Sky: proceedings of the seventh International Conference on Oriental Astronomy*. Tokyo: National Astronomical Observatory of Japan, 70-76.

Arnold, T. W. (1965). *Painting in Islam: A Study of the Place of Pictorial Art in Muslim Culture*. New York: Dover Publications, Inc.

Ayduz, S. (2004). Constellations, Fixed Stars and the Zodiac in Islamic Astronomy. *Foundation for Science, Technology and Civilization*.

Badawi, H. (1999). *Al-Mawsū'a al-Falkiyya*. Jordan: Dar 'ālim al-ṯaqāfa.
Bahumaid, S. (2010). The Terminological Issue in Arabic Revisited: The Case of Discourse Analysis Terms. *Zeitschrift für Arabische Linguistik, No. 52*, 68-83.
Baker, M. (1987). Review of Methods Used for Coining New Terms in Arabic. *Meta: Journal des traducteurs, 32/2, Les Presses l'Université de Montréal*, 186-188.
Ball, R. S. (1892). *An Atlas of Astronomy: A Series of Seventy-two Plates with Introduction and Index*. London: George Philip & Son.
Blume, D. (2001). Gli astri e gli dei: astronomia, astrologia e iconografia dai Greci all'Europa medievale. *Greci. Storia Culturo Arte Societòs, hg. von Salvatore Settis,. Vol. 3*, 861-888.
Brentjes, S. (2007). Khwārizmī: Muḥammad ibn Mūsā al-Khwārizmī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (631-633). New York: Springer.
Bugarski, R. (2007). *Lingvistika u primeni*. Beograd: Čigoja štampa.
Carboni, S. (1997). *Following the Stars: Images of the Zodiac in Islamic Art*. New York: The Metropolitan Museum of Art.
Carey, M. C. (2008). Al-Sufi and Son: Ibn al-Sufi's Poem on the Stars and its Prose Parent. *Muqarnas, Vol. 26* , 181-204.
Carey, M. C. (2001). *Painting The Stars In A Century Of Change: A thirteenth-century copy of al-Sufrs Treatise on the Fixed Stars, British Library Or.5323.* London: School of Oriental and African Studies.
Condos, T. (1997). *Star Myths of the Greeks and Romans: A Sourcebook Containing "The Constellations" of Pseudo-Eratosthenes and the "Poetic Astronomy" of Hyginus*. Michigan:Phanes Press.
Contadini, A. (2006). A Question in Arab Painting: The Ibn Al-Sufi Manuscript in Tehran and Its Art-Historical Connections. *Muqarnas, Vol. 23* , 47-84.
Copernici, N. (1543). *De revolutionibus orbium coelestium.* Petreium: Norimbergae.
Corbin, H. (1993). *History of Islamic Philosophy.* London & New York: Kegan Paul International.
Crossen, C., & Procházka, S. (2007). The Seven Sleepers and Ancient Constellation Traditions — a Crossover of Arabic Dialectology with the History of Astronomy. *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, Vol. 97* , 79-105.
Dallal, A. (1999). Science, Medicine and Technology. In J. Esposito, *The Oxford History of Islam.* New York: Oxford University Press.
Dankoff, R. (n.d.). Turban and Crown: An Essay in Islamic Civilization. *Academia.edu*.
De Barros-Pereira, H. A. (2011.) Astronomia islamica entre Ptolomeu e Copernico: Tradiçao Maraghah, *Revista Brasileira de Ensino de Fisica, Vol. 33, No. 4*, 4603 (1-12).
DeYoung, G. (2007). Farghānī: Abū al-ʿAbbās Aḥmad ibn Muḥammad ibn Kathīr al-Farghānī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (357). New York : Springer.
Dreyer, J. L. E. (1906). *History of planetary sistem from Thales to Kepler*. Cambridge: at the University Press.
Eisele J. C. and Bisele J. C. (2002). The Linguistic Representation of Arabic Morphology. *Al-'Arabiyya, Vol. 35*, 1-59.
Elmgrab, R. (2011) Methods of Creating and Introducing New Terms in Arabic: Contributions from English-Arabic-Translation. *Linguistics IPEDR vol. 26 pp*. 491-500.
Endress, G. (2002). The Language of Demonstration: Translating Science and the Formation of Terminology in Arabic Philosophy and Science. *Early Science and Medicine, Vol. 7, No. 3*: 231-254.
Evans, J. (1998). *The History and Practice of Ancient Astronomy.* Oxford & New York: Oxford University Press.
Gacek, A. (2001). *The Arabic Manuscript Tradition: A Glossary of Technical Terms and Bibliography*. Leiden/Boston/Köln: Brill.
Gingerich, O. (2007). Copernicus [Coppernig, Copernik],Nicolaus [Nicholas]. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (pp. 252-254). New York: Springer.
Gingerich, O. (1986). Islamic astronomy. *Scientific American* , 74-84.
Hafez, I. (2010) *Abd al-Rahman al-Sufi and his book of the fixed stars: a journey of re-descovery*. PhD thesis, James Cook University.
Hashemipour, B. (2007). Abū al-Wafāʾ Muḥammad ibn Muḥammad ibn Yaḥyā al-Būzjānī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (188-189). New York: Springer.
Hashemipour, B. (2007). Khayyām: Ghiyāth al-Dīn Abū al-Fatḥ ʿUmar ibn Ibrāhīm al-Khayyāmī al-Nīshāpūrī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (627-628). New York: Springer.
Hayton, D. (2012). An Introduction to the Astrolabe. *Darin Hayton official blog*.
Heidarzadeh, T. (2012). Islamic astronomy. *Astronomical Heritage* .
Hill, D. (1993). *Islamic Science And Engineering.* Edinburgh: Edinburgh University Press.
Hiti, F. (1988). *Istorija Arapa: od najstarijih vremena do danas*. Sarajevo: Veselin Masleš.
History Videos. (2015). *Great Astronomers From The Medieval Islamic World - Islamic Astronomers Documentary.* You Tube/History Videos.
Hoffman, E. R. (2000). The Beginnings of the Illustrated Arabic Book: An Intersection between Art and Scholarship. *Muqarnas, Vol. 17*, 37-52.
Jamil, R.F. (2004). Copernicus and his islamic predecessors: some historical remarks, *Filozofski vestnik, XXV, 2*, 125-142.
Julio, S. (2007). Biṭrūjī: Nūr al-Dīn Abū Isḥāq [Abū Jaʿfar] Ibrāhīm ibn Yūsuf al-Biṭrūjī. In H. Thomas, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (133-134). New York: Springer.
Katz, V. (2009). *A History of Mathematics.* Boston: Pearson Education.
Kennedy, E. S. (1956). A survay of Islamic Astronomical Tables. *Transactions of the American Philosophical Society, Vol. 46, No. 2,* 123-177.

Kepple, G. R., & Sanner, G. (1998). *The Night Sky Observer's Guide.* Richmond: Willmann-Bell.
King, D. (2007). Ibn al-Shāṭir: ʿAlāʾ al-Dīn ʿAlī ibn Ibrāhīm. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (569-570). New York: Springer.
King, D. (1999). Islamic Astronomy. In C. Walker, *Astronomy before the telescope* (pp. 143–174). London: British Museum Press.
King, D., & Samso, J. (2001). Astronomical handbooks and tables from the Islamic World (750–1900): an interim report. *Suhayl II* , 9-105.
King. D. (1995). The Orientation of Medieval Islamic Religious Architecture and Cities. *JHA, XXVI.*
Kunitzsch, P. (1959). *Arabische Sternnamen in Europa*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
Kunitzch, P. (1977). Arabische Sternnamen — Sternnamen der Araber: Zur Begriffsbestimmung. *Sudhoffs Archiv, Bd. 61, H.1 (2. Quartal),* 105-117.
Kunitzsch, P. (1987). A Medieval Reference to the Andromeda Nebula, *The Messenger, 49,* 42–43.
Kunitzsch, P. (2017). *Der Almagest – Die Syntaxis Mathematica des Claudius Ptolemäus in arabisch-lateinischer Überlieferung*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
Kunitzsch, P. (1995). European celestial globes with Arabic inscriptions . *Der Globusfreund, Nr. 43/44* (135-150). Vienna: International Coronelli Society for the Study of Globes.
Kunitzsch, P. (1986). *Peter Apian und Azophi: Arabische Sternbilder in Ingolstadt im frühen 16. Jahrhundert*. München: Verlag der bayeruschen Akademie der Wissenschaften.
Kunitzsch, P. (1965). Ṣūfī Latinus. *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, Vol. 115, No. 1*, 65-74.
Kunitzsch, P. (2007). Ṣūfī: Abū al-Ḥusayn ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿUmar al-Ṣūfī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (1110). New York: Springer.
Kunitzsch, P. (2005). Translations from Arabic (Astronomy/Astrology): the formation of terminology. *Archivum latinitatis medii aevi, vol. 63*, 161-168.
Kunitzsch, P. (1961). *Untersuchungen zur Sternnomenklatur der Araber*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
Lebling, R. W. (2010, September/October). Arabic in the Sky. *Saudi Aramco World*, 24-33.
Lindberg, D. (1967). Alhazen's Theory of Vision and Its Reception in the West. *Isis*, 321–341.
Malek, C. (2011, July 26). *Desert survival: secrets of ancient bedouin navigation*. Retrieved May 12, 2016, from The National UAE: http://www.thenational.ae/news/uae-news/desert-survival-secrets-of-ancient-bedouin-navigation.
Matzner, R. A. (2001). *Dictionary of Geophysics, Astrophysics, and Astronomy*. New York: CRC Press.
Meri, J. W. (2006). *Medieval Islamic Civilization: An Encyclopedia*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
Mitchell, T. (2011). Astrolabe: The Missing Manual. *astrolabeproject.com* .
Muhammad, M. E. (2006). *From the Treasures of Arabic Morphology*. Camperdown: Academy for Islamic ResearchMadrasah In'āmiyyah.
Na'ama, F. (1973). *Mulaḫḫaṣ qawā'id al-luġa al-'arabiyya*. Kairo: Al-maktab al-'ilmiyy li-l-ta'alīf wa al-tardžama.
Nāṣif, H; Diyāb, M; Ṭammūm, M. & Ṣālih, M. (2006). *Ad-durūs an-naḥwiyya*. Kuvajt: Dar Ilāf ad-dawliyya.
Norman, J. (2014). Paganino & Alessandro Paganini Issue the First Printed Edition of the Qur'an in Arabic, of Which One Copy Survived. *www.historyofinformation.com* .
Olcott, W. T. (2004). *Star Lore: Myth, Legends, and Facts*. New York: Dover Publications.
Orbay Grignon, I. (1996). Remarks on the Concept of Pictorial Space in Islamic Painting. *METU JFA, 16:1-2*, 45-57.
Panofsky, E. and Saxl, F. (1933). Classical Mythology in Medieval Art. *Metropolitan Museum Studies, Vol. 4, No. 2*, 228-280.
Peters, C. H. F. and Knobel, E. B. (1915). *Ptolomey's Catalogue of Stars: A Revision of the Almagest*. Washington: The Carnegie Institution.
Puig, R. (2007). Zarqālī: Abū Isḥāq Ibrāhīm ibn Yaḥyā al-Naqqāsh al-Tujībī al-Zarqālī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (1258-1260). New York: Springer.
Rabin, S. (2005). Nicolaus Copernicus. *plato.stanford.edu* .
Ragep, J. (2004). Copernicus and His Islamic Predecessors: Some Historical Remarks. *Filozofski vestnik* , 125-142.
Ragep, J. (2007). Ṭūsī: Abū Jaʿfar Muḥammad ibn Muḥammad ibn al-Ḥasan Naṣīr al-Dīn al-Ṭūsī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (1153–5). New York: Springer.
Rashed, R. (2008). Ibn Al-Haytham (Alhazen). In H. Selin, *Encyclopaedia of the History of Science, Technology, and Medicine in Non-Western Cultures* (pp. 1090-1093). New York: Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
Ridpath, I. (1989). *Star Tales*. Cambridge: Lutterworth Press.
Ridpat, J. (2007). *Veliki rečnik astronomije.* Beograd: Dereta.
Rogers, J. H. (1998). Origins of the ancient constellations: I. The Mesopotamian traditions. *Journal of the British Astronomical Association, vol.108, no.1* , 9-28.
Ryding K. C. (1998). *Early Medieval Arabic: Studies on Al-Khalīl ibn Ahmad*. Washington: Georgetown University Press.
Saif, M. (2006). The Evolution of Persian Thought regarding Art and Figural Representation in Secular and Religious Life after the Coming of Islam, *Macalester Islam Journal: Vol 1: Iss 2, article 6*, 53-95.
Saliba, G. (2014). Arabic and Islamic Science and Its Influence on the Western Scientific Tradition: *World Digital Library* .
Saliba, G. (2003). La astronomía griega y la tradición árabe medieval. *Investigación y Ciencia 321*, 42-50.
Sardar, M. (2011). *Astronomy and Astrology in the Medieval Islamic World.* New York: The Metropolitan Museum of Art.

Savage-Smith, E., & Belloli, A. P. (1985). *Islamicate Celestial Globes: Their History, Construction and Use.* Washington, D.C.:Smithsonian Institution Press.
Schjellerup, H. (1874). *Description des Etoiles fixes composee au milieu du 10e siecle de notre ere, par 1'astronome persan Abd-al-Rahman al-Sufi.* St. Petersburg: Commissionaire de 1'Academie .
Selin, H. (2000). *Astronomy Across Cultures: The History of Non-Western Astronomy*. Dordrecht: Springer Science and Business Media, B. V.
Shuttleworth, M. (2010). Islamic Astronomy. *Explorable*.
Staal, J. D. W. (1988). *The New Pattern in the Sky: Myth and Legends of the Stars*. Blacksburg: McDonald & Woodward Publishing.
Ṣūfī. (1730). *Suwar al-Kawākib (digitalizovano izdanje).* Vašington: Kongresna biblioteka.
Ṣūfī. (1981). *Suwar al-Kawākib.* Bayrūt: Dār al-Afāq al-Ǧadīda.
Torroja, J. M. (1981). Historia de la ciencia Arabe: Los sistemas astronomicos, *Semianrio de astronomia y geodesia, publicacion num. 122*, 81-99.
Upton, J. M. (1933). A Manuscript of The Book of the Fixed Stars by 'Abd Ar.Rahman As-Sufi. *Metropolitan Museum Studies, Vol. 4, No. 2*, 179-197.
Van Brummelen, G. (2007). Khujandī: Abū Maḥmūd Ḥāmid ibn al-Khiḍr al-Khujandī. In T. Hockey. *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (pp. 630-631). New York: Springer.
Van Gent, R. H. (2012). No evidence for an early seventeenth-century Indian sighting of Kepler's supernova (SN1604). *Astron. Nachr. / AN 999, No. 99*, 789 – 795.
Wehr, H. (1976). *A dictionary of modern written Arabic*. New York: SLS.
Welser-Sherrill, L. (2007). Arab and Islamic Astronomy. *www.starteachastronomy.com* .
Wellesz, E. (1959). An Early al-Ṣūfī Manuscript in the Bodleian Library in Oxford: A Study in Islamic Constellation Images. *Ars Orientalis, Vol. 3*, 1-26.
Wilk, S. R. (1999). Further Mythological Evidence for Ancient Knowledge of Variable Stars. *JAAVSO, Vol 27*, 171-174.
Woodward, D. (1989). The Image of the Spherical Earth. *Perspecta* , 3-15.
Yano, M. (2007). Bīrūnī: Abū al-Rayḥān Muḥammad ibn Aḥmad al-Bīrūnī. In T. Hockey, *The Biographical Encyclopedia of Astronomers* (pp. 131-133). New York: Springer.
Yardimci, K. G. (2015). The Textile Elements in Ottoman Miniatures, *International Journal of Science Culture and Sport, Special Issue 3*.
Zaimeche, S. (2002). A Review on Muslim Contribution to Astronomy. *Foundation for Science, Technology and Civilisation.*

4. Циљеви истраживања

Циљеви

Као циљ рада кандидаткиња је навела да ће, кроз опис и анализу једног од најзначајнијих дела средњевековне арапске науке, односно астрономије, *Трактата о фиксним звездама*, персијског научника Абдурахмана Суфија из 10. века, који је писао на арапском језику, што је била уобичајена пракса у оквирима исламског цивилизацијског круга, представити резултате и домете арапске астрономије и назначити утицаје на њу – преисламске и хеленистичке, пре свега.

Основни циљ рада јесте формирање и анализа астрономског терминолошког система у арапском језику, добијеног ексцерпцијом термина из поменутог дела, у погледу његовог настанка, творбе термина у арапском језику, актуалности номенклатуре везане за покретне и непокретне звезде дате у Суфијевом делу у данашњем астрономском термино-систему у арапском... Уз све то, биће дат и превод дела *Трактата о фиксним звездама* захваљујући чему ће се и српски језик „наћи међу малим бројем језика на којима превод постоји".

Хипотезе

Кандидаткиња ма Светлана Стругаревић је у пријави докторске тезе навела да ће предмет научног истраживања њене дисертације са радним насловом *Астрономска терминологија и домашај арапске астрономије у Трактату о фиксним звездама (Ṣuwar al-kawākib aṯ-ṯābita) Абдурахмана Суфија,* поред представљања дела и аутора бити и следеће хипотезе:

- Астрономска терминологија у арапском језику, порекло термина;
- Сазвежђа и звезде из арабљанске традиције;

- Хеленистичко налеђе у астрономији и утицај Птолемеја на Абдурахмана Суфија и *Трактат о фиксним звездама* или звездама стајачицама. Измене које су унете у номенклатуру и иконографију сазвежђа упућују нас у културолошка и религијска схватања средњовековне арапско-исламске цивилизације;
- Утицај ислама на астрономску науку;
- Преписи рукописа и промене настале у илустрацијам у зависности од времена и територије на којој је копија настала;
- Преводи *Трактата о фиксним звездама* и упознавање Запада са Абдурахманом Суфијем.

5. Очекивани резултати

Резултат рада био би свеобухватно дескриптивно и аналитичко представљање арапске астрономије и њених домета, као и специфичног арапског астрономског термино-система на основу дела *Трактата о фиксним звездама*.

6. План рада

Кандидаткиња је у пријави навела и веома разрађену структуру рада по поглављима.

1. *Увод*

2. *Исламска цивилизација у доба Абасида*

2.1. Историјске прилике и ширење ислама

2.2. Арапска наука у „Златно доба“ исламске цивилизације

2.3. Значај и домашаји арапске астрономије

3. *Абдурахман Суфи – Езопи*

3.1. Живот на двору и научни рад

3.2. Ученици

3.3. Упознавање Запада са Езопијем и научно наслеђе

4. *Трактат о фиксним звездама или звездама стајачицама*

4.1. Настанак дела – наслов, сврха и значај

4.2. Грађа и садржај трактата

4.3. Предговор

4.3.1. Критика Птолемеја и утицај Алмагеста на Суфија

4.3.2. Суфијево виђење астрономије у његово доба и критика савременика

4.3.3. Самохвала научника и захвалница патрону

4.4. Поглавља о сазвежђима

4.4.1. Наслови поглавља и имена сазвежђа

4.4.2. Број сазвежђа и њихов редослед у трактату

4.4.3. Илустрације – слике фигура сазвежђа

4.4.4. Опис сазвежђа, небула и звезда

4.4.5. Табеларни прикази астрономских података

4.5. Ал-урџуза о сазвежђима – Абдурахман Суфи као песник

5. *Општа терминологија*

5.1. Термин терминологија

5.2. Развој терминологије као науке

5.3. Однос темринологије са другим наукама

6. *Арапска терминологија*

6.1. Настанак и развој арапске темринологије

6.2. Академије за језик и друге институције које се баве терминологијом

6.3. Начини настанка термина у арапском језику

6.3.1. Употреба речи из научне традиције

6.3.2. Извођење речи – деривација

6.3.3. Контаминација

6.3.4. Термини страног порекла – адаптација, арабизација, калкирање

7. *Астрономска терминологија у арапском језику*

7.1. Творба и порекло астрономских термина у арапском језику

7.1.1. Арабљанска традиција

7.1.2. Хеленистичка астрономија

7.2. Назива звезда и небеских тела

7.3. Терминологија у опису звезда и сазвежђа

7.3.1. Положај и однос са другим небеским

7.3.2. Одлике звезда и маглина

7.3.3. Терминологија звезданих каталога

7.4. Употреба арапске астрономске терминологије у данашњој светској науци

8. *Транслација и транслитерација културолошких елемената*

8.1. Хеленистички митови у арапском свету

8.2. Посматрање фигура сазвежђа кроз културолошку призму

8.3. Преписи рукописа – еволуција икнографије сазвежђа кроз простор и време

1. *Речник астрономских термина*

2. *Закључак*

3. *Прилог I – Превод: Трактат о fiksnim zvezdama*

4. *Прилог II – Илустрације из различитих рукописа*

Остали прилози

При свему томе, треба напоменути да ће сам истраживачки поступак и нова литература вероватно наметнути одређена одступања или допуне плана рада, као и назначених циљева и хипотеза.

7. Методе истраживања

Сам карактер рада утицаће на примену сложеног истраживачког поступка, у чијој основи ће, свакако бити аналитички поступак. Методологија назначена у пријави тезе у потпуности је усклађена са постављеним задацима, који обухватају ексцерпцију, дескрипцију и различите облике анализе корпуса – на пример компоненцијална анализа при класификовању лексема. Такође ће бити примењени и други аналитичко-интерпретативни поступци који ће се, свакако, наметнути током прикупљања и обраде грађе.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

Свеобухватно представљање дела *Трактат о фиксним звездама* Абдурахмана Суфија персијског научника и астронома из 10 века, ексцерпција, класификација и вишестрана анализа астрономског

терминолошког система у арапском језику, као и превод самог трактата, има пуно научно оправдање, уз нагласак да се оно по први пут обрађује у нашој арабистици. Значај овог рада је вишеструк. Установљавање принципа за стварање термина у класичном, као и у стандардном арапском језику, преко утврђених творбених образаца, односно морфолошка, семантичка и статистичка анализа творбених модела, представљају значајан допринос обради терминолошких проблема на теоријском плану, а састављање речника астрономске терминологије имаће и апликативан значај за нашу лингвистичку арабистику, културну историју Арапа и исламологију, као и за астрономију и сродне природне науке.

Стога Комисија закључује да је тема коју је предложила ма Светлана Стругаревић, својом сложеношћу, мултидисциплинарношћи и интердисциплинарношћу, као и актуалношћу у нашој и у европској арабистици подобна за израду докторске дисертације

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивну оцену о подобности кандидаткиње ма Светлане Стругаревић и предложене теме докторске дисертације *Астрономска терминологија и домашај арапске астрономије у Трактату о фиксним звездама (*Ṣuwar al-kawākib aṯ-ṯābita*) Абдурахмана Суфија уз превод дела на српски језик,* и да за ментора именује др Анђелку Митровић, редовног професора Филолошког факултета у Београду.

Комисија

Др Анђелка Митровић, редовни професор

Др Драгана Ђорђевић, доцент

Др Енвер Ујкановић, научни сарадник